

COMUNICACIÓ I CONGRÉS TORN D'OFICI

**Una REFLEXIÓ sobre el Servei de
Defensa d'Ofici en el Torn de
Penitenciari**

PONÈNCIA 5: QUALITAT DEL SERVEI DE DEFENSA D'OFICI

Cristina del Alcázar Viladomiu

Secretària- Tresorera de la Comissió de Dret Penitenciari

Alba Pérez González

Vocal de la Comissió de Dret Penitenciari

ABSTRACT

En la mesura que el Torn de Penitenciari té per beneficiari i destinatari un col·lectiu més vulnerable per quant el mateix es troba privat de llibertat i inevitablement la possibilitat de defensa queda en certa manera limitada – doncs, és una obvietat que qui està en llibertat està en millor posició de defensar les seves pretensions que qui està privat de la mateixa-, garantir el dret de defensa i la qualitat del mateix esdevé una necessitat i examinar i reflexionar sobre el sistema del Torn d'Ofici, en ares a finançar i dotar de més efectivitat el dret de defensa d'aquells que no es poden defensar per ells mateixos, esdevé una obligació.

I. Punt de partida

Per l'article 9 del Reglament de Defensa d'Ofici i Assistència Jurídica Gratuïta del Col·legi d'Advocats de Barcelona, es preveu, en el seu article 9, les diferents matèries que componen el Torn d'Ofici. Entre elles es preveu la matèria de Penitenciari, i s'acota la seva competència, les seves fites i en quin moment s'inicia i finalitza la tasca i fita de l'advocat d'ofici en aquesta matèria.

Així, el citat precepte resa respecte del Torn de Penitenciari: "seran tornats a aquest torn els assumptes relacionats amb l'aplicació de la Llei general penitenciària i reglament que la desenvolupa. L'advocat té obligació de fer-se càrrec dels assumptes relacionats amb el seu client que s'iniciïn durant el període de dos anys des de la designació".

Assegurar la defensa lletrada del Torn d'Ofici dels interessos d'un intern per un període de dos anys, va ser una de les millores introduïdes pel vigent Reglament, en ares a garantir el dret de defensa dels privats de llibertat i la qualitat del mateix, i de la que es mancava amb el derogat Reglament, aprovat per Junta de Govern de 27 de novembre de 2001¹. Mitjançant aquest compromís temporal de 2 anys es va incrementar la qualitat del servei de defensa.

A aquests efectes, només cal notar que resulta molt més eficaç en termes de defensa dels interessos d'un intern que sigui el mateix Lletrat del Torn d'Ofici qui

---

¹ Per aquell Reglament es disposava solament per l'article 6è que per regla general "l'actuació de l'advocat d'ofici s'extén exclusivament al contingut de la designa feta".

el defensi en els diferents incidents que es presentin davant la Jurisdicció Penitenciària en el lapse de 2 anys², que no pas un lletrat diferent per cada incident que requereixi de defensa tècnica, ja que, en el primer cas, el mateix coneixerà de la trajectòria, antecedents i situació penitenciària i actual de l'intern.

II. Una proposta i alternativa a la situació actual

Per l'article 9 abans considerat s'estableix que l' inici de la intervenció de l'advocat es produeix amb la "designació". Tal premissa normativa, l'hem de posar en relació amb la següent circumstància:

Sabut és, de conformitat amb la Disposició Addicional Cinquena, apartat 9è, de la Llei Orgànica del Poder Judicial, que en matèria de penitenciari, la intervenció de lletrat només esdevé preceptiva en matèria de interposició i tramitació de recurs d'apel·lació contra les resolucions dels Jutjats de Vigilància Penitenciària.

En base a l' anterior, es dona en la *praxis* habitual que els interns no disposen d'assessorament lletrat d'ofici ni direcció tècnica en la defensa dels seus interessos, que vehiculen a través de la interposició de recurs de reforma, recurs d'alçada o recurs de queixa, i escrit de queixa. Només en el cas d'arribar en apel·lació, interposant el recurs ell mateix en el termini de 10 dies des de que se li notifica la resolució judicial o en aquest termini interressi advocat d'ofici, té lloc una designació a petició del oportú Jutjat de Vigilància Penitenciària de Catalunya. De sort, que ens trobem que fins que no es dona aquesta oportuna apel·lació, i la

---

² *Ad exemplum*, denegacions de permisos de sortida, expedients disciplinaris, queixes, revisions de grau, entre altres.

correlativa designa, l'intern ha defensat, d'acord les seves escasses possibilitats i mancances de coneixements tècnics, els seus interessos.

És cert que a més de preveure's el Torn d'Ofici en matèria Penitenciària, es compta amb un altre instrument dirigit a facilitar l'assessorament tècnic: el Servei d'Orientació Jurídica Penitenciària, en endavant SOJP.

Aquest servei, en virtut de l'article 3er del Conveni de col·laboració entre el Departament de Justícia i el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya per a la prestació del servei d'orientació jurídica penitenciària, de 27 de maig de 2013, té per funció i competència en matèria penitenciària “la redacció d'escrits de queixa i/o recursos en via administrativa en relació amb les resolucions de l'Administració penitenciària”, si bé “resta exclosa, en tot cas, la presentació de recursos en via judicial, la qual correspondrà als lletrats que tinguin assignada la defensa en judici de l'interessat, excepte quan es tracti de recursos de reforma davant el jutge de vigilància penitenciària en què no sigui preceptiva la intervenció d'un lletrat”. Al mateix temps es preveu que pel Servei ofereixi “una primera orientació jurídica” en altres “matèries generals”.

De manera que el SOJP vindria a cobrir la “llacuna” en matèria de defensa lletrada en els incidents judicials que té un intern abans de l' oportú recurs d'apel·lació, sent un Servei que va néixer amb vocació de garantir el dret de defensa, i sent que el mateix és molt més ampli a nivell de competències que el Lletrat d'ofici. Doncs el SOJP ofereix possibilitat d' assessorament sobre matèries diferents a la penitenciària enfront al Lletrat d'ofici del Torn de Penitenciari.

No obstant, el Lletrat del SOJP, en tot cas, pot assumir la redacció de l' escrit de l' oportú recurs de reforma o alçada si quan coneix de l' assumpte està dintre el termini, donat que la resolució se li ha notificat a l' intern i no en ell que no és el seu Lletrat³, si bé no coneixerà de la resolució que recaigui d'aquell recurs donat que no està comparegut com a Lletrat del mateix.

Davant d'aquesta tessitura, és patent que la qualitat del dret de defensa d'un intern davant del Jutjat de Vigilància Penitenciària, ja sigui via un recurs de reforma o un recurs d'alçada, passa necessàriament per l'assistència lletrada i direcció tècnica. Només així es cobreix el plus de garanties que requereix el dret de defensa de qui es troba privat de llibertat, i qui sol presentar a més altres mancances que determinen que el mateix requereixi d'un assessorament tècnic per poder defensar-se. Resulta necessari doncs que l'accés a la defensa lletrada no demori fins que l'intern interposi en el seu dia un oportú recurs d'apel·lació, sinó que, pel contrari, s'hauria de promoure que l'accés a aquesta assistència, que forma part d'un dret fonamental, tingui lloc des de l' inici, això és, amb la incoació d'un expedient penitenciari en el oportú Jutjat de Vigilància Penitenciària. D'aquesta manera es garanteix un efectiu accés a la defensa tècnica per part del Justiciable que està privat de llibertat.

A aquests efectes, és de considerar que l'article 94 LOPJ preveu com a competència dels Jutjats de Vigilància Penitenciària a més de "les funcions jurisdiccionals previstes en la Llei General Penitenciària en matèria d'execució de

---

³ A aquests efectes és de tenir present que segons el Conveni "el servei es prestarà durant un total de 40 hores setmanals als diversos centres penitenciaris de Catalunya", que són 11 centres penitenciaris.

penes privatives de llibertat i mesures de seguretat, control jurisdiccional de la potestat disciplinària de les autoritats penitenciàries, emparament de drets i beneficis dels interns en els establiments penitenciaris i demés que estableixi la Llei". Així mateix, per la Disposició Adicional 5a LOPJ, apartat 9è, es preveu una clàusula segons la qual "en tot cas, ha de quedar garantit sempre el dret a la defensa dels interns en les seves reclamacions judicials".

Els citats preceptes i instruments normatius habiliten i permeten que, en ares al dret de defensa efectiu i de qualitat de l'intern, el mateix pugui i hagi d'estar assessorat i defensat tècnicament per un Lletrat especialitzat del Torn d'Ofici de Penitenciari, podent designar-ne el mateix des de la incoació de l'expedient penitenciari. Una interpretació laxa i extensiva dels citats articles, així com de l'article 9 del Reglament, en benefici dels destinataris, permetria millorar el servei de defensa d'ofici, doncs aquest estaria present des d'un inici.

En definitiva, la qualitat del servei de defensa d'ofici en una matèria tan sensible com és l'àmbit penitenciari ha de començar per prestar-se i dispensar-se des de que l'intern inicia el compliment d'una pena privativa de llibertat i té un incident a plantejar o resoldre davant la jurisdicció penitenciària. Precisament, per la sensibilitat del col·lectiu i la seva especial vulnerabilitat, cal garantir – encara més – que el dret de defensa és present en tot moment, pel que és necessari que el Lletrat del Torn d'Ofici pugui ser designat des de l'inici del compliment de la condemna, en quant el intern se li presenti un incident en matèria penitenciària, i això en complementarietat amb el SOJP que ofereix un assessorament integral en tots els àmbits.